

فقط شهروند بودن کافی نیست

در عین حال می‌دانیم که قانون برای اعطای برابری رسمی - که گاه چنین هم نیست - و عینیت یافتن حقوق شهروندی زنان کافی نیست و اتفاقاً این برابری‌های قانونی نابرابری‌های واقعی را پنهان می‌کند. بنابراین، علاوه بر شهروند بودن، شرایط اجتماعی و فرهنگی انتخاب و استفاده از حقوق شهروندی نیز باید فراهم باشد و منابع و فرصت‌های این انتخاب و برخورداری مهیا شده باشد.

در ویژه‌نامه هفت شهر تلاش داشته‌ایم حقوق شهروندی را با نگاه جنسیتی و توسعه‌ای مورد واکاوی قرار دهیم و در طی این مسیر از رویکرد مشارکت‌جویی همکاران جوان (زنان و مردان) وزارت راه و شهرسازی و کسب دیدگاه‌های سیاست‌گذاران، مدیران، دانشگاهیان، نهادهای مردمی و هنرمندان بهره برده‌ایم. فراخوان هفت شهر نیز کمک قابل توجهی در جلب نظر عموم به هدف این ویژه‌نامه کرده است.

ویژه‌نامه با حقوق شهروندی در چارچوب کلان توسعه و طرح موضوعات نظری همراه با مجادله‌های رایج در این حوزه آغاز می‌شود. سپس خوانش جنسیتی از شهروندی و رویکردهای جدید به ابعاد گوناگون شهروندی از زاویه دید اندیشمندان و پژوهشگران حوزه مسائل زنان ارائه می‌گردد.

شگفت آنکه با همه تحولات حقوق شهروندی در چند دهه اخیر و تلاش نظریه‌پردازان زنانه‌نگر برای توضیح دلایل نادیده ماندن زنان در مباحث حقوق شهروندی، و نیز فراگیری شهروندی در عرصه خصوصی همپای عرصه عمومی، کماکان مسائل زنان

ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی» با هدف همراه کردن بحث‌های نظری با تجربیات زنان کشور و چگونگی برخورداری آنان از حقوق شهروندی در مقایسه با مردان شکل گرفت. اما حکایت «عشق آسان نمود اول» در این زمینه هم مانند اغلب حوزه‌های علمی مرتبط با مسائل زنان تکرار شد. آنچه قابل توجه است طرح بحث‌های نظری بسیار درباره شهروندان بدون پشتوانه‌های تجربی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران و غیبت نظرات و دیدگاه‌های زنان شهروند در این میان است. ما هم در مورد حقوق شهروندی در کشور با خلأ تجربی جدی در حوزه شهروندی زنان مواجه هستیم. مطالعات انجام‌شده یا شامل تحقیقات میدانی در حد پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد است که بخشی از نتایج آنها به صورت مقاله چاپ شده و طبیعتاً با محدودیت‌های متعدد و در یک جامعه آماری کوچک و قابل دسترسی انجام گرفته یا صرفاً در حد اشاره به عناوین نظری و مرور برخی نوشته‌ها باقی مانده است. در نتیجه، ما واقعاً نمی‌دانیم که زنان ایران چگونه «شهروندی» را زندگی می‌کنند؟ چه تعریفی از «حقوق شهروندی» دارند؟ در مورد مسئولیت‌های شهروندی چگونه می‌اندیشند؟ چطور «تعلق داشتن» را تجربه می‌کنند؟ معنای واقعی شهروندی در زندگی زنان چیست؟ چگونه پیشینه اجتماعی و فرهنگی و شرایط اقتصادی بر زندگی آنان به عنوان شهروند تأثیر می‌گذارد؟ و چه گروه‌هایی کمتر و چه گروه‌هایی بیشتر از حقوق شهروندی برخوردارند؟